

برنامه درسی فراشناختی

تالیف:

دکتر یحیی صفری (عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه)

دکتر رحمت اله مرزوقی (عضو هیأت علمی دانشگاه شیراز)

شناسه اصلی: صفری، یحیی، ۱۳۴۰

برنامه درسی فراشناختی / تالیف: یحیی صفری: رحمت اله مرزوقی. - کرمانشاه، ۱۳۹۰

مشخصات ظاهری: ۳۰۲ص: مصور، جدول، نمودار

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۰۴-۷۵۲۳-۲

ISBN : ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۰۴ - ۷۵۲۳ - ۲

بهاء: ۷۵۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: فراشناخت - روشها

موضوع: فراشناخت - برنامه درسی

شناسه افزوده: مرزوقی، رحمت اله

شناسه افزوده: عنوان

رده بندی کنگره: LB ۱۰۶۰

رده بندی دیویی: ۳۰۷۰/۱۵۲۳

کتابنامه: ص ۲۳۹ - ۲۶۸

واژه نامه: ص ۲۶۹ - ۳۰۰

برنامه درسی فراشناختی

مؤلفان: یحیی صفری - رحمت اله مرزوقی

ویراستار: دکتر یحیی صفری

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۵۰۰ جلد

بهاء: ۷۵۰۰۰ ریال

سال چاپ: پاییز ۱۳۹۰

طراحی و چاپ: خانه چاپ و گرافیک سارینا

ISBN : ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۰۴ - ۷۵۲۳ - ۲

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۰۴-۷۵۲۳-۲

رده بندی کنگره: LB ۱۰۶۰

رده بندی دیویی: ۳۰۷۰/۱۵۲۳

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار
۲	فصل اول: جایگاه فراشناخت در برنامه درسی
۵	۱-۱- مقدمه
۷	۲-۱- چرا تغییر در برنامه درسی لازم است؟
۱۱	۳-۱- دلایل تدوین برنامه درسی فراشناختی
۱۵	۴-۱- ضرورت و اهمیت یادگیری فراشناختی
۱۷	۵-۱- آیا فراشناخت قابل آموزش است؟
۱۸	۶-۱- زمان مناسب برای آموزش فراشناخت
۲۱	۷-۱- نقش آفرینی معلم در آموزش فراشناخت
۲۲	۸-۱- جایگاه فراشناخت در برنامه درسی مدارس
۲۵	فصل دوم: تعریف مؤلفه های فراشناخت و عناصر برنامه درسی
۲۷	۱-۲- مفهوم فراشناخت
۳۰	۲-۲- آگاهی های فراشناختی
۳۱	۳-۲- مؤلفه های فراشناخت
۳۴	۴-۲- مفهوم برنامه درسی
۳۷	۵-۲- عناصر برنامه درسی
۴۱	فصل سوم: مطالعات اولیه اندیشمندان در باره فراشناخت
۴۲	۱-۳- مقدمه
۴۵	۲-۳- چشم انداز تاریخی مفهوم فراشناخت

- فصل چهارم: دیدگاه ها و نظریه ها در قلمرو فراشناخت..... ۵۳
- ۱-۴ دیدگاه فلاول..... ۵۵
- ۲-۴ دیدگاه پاریس و وینوگراد..... ۵۶
- ۳-۴ مطالعات براون..... ۵۸
- ۴-۴ مطالعات آشمن و کانوی..... ۵۹
- ۵-۴ دیدگاه شراو و ماشمن..... ۶۱
- ۶-۴ مطالعه مارتینز..... ۶۴
- ۷-۴ مطالعه نانسی..... ۶۵
- ۸-۴ دیدگاه پتیرج..... ۶۶
- ۹-۴ مطالعات لوکا پاپالوئیسو..... ۶۷
- ۱۰-۴ دیدگاه بلاکی و اسپنس..... ۶۸
- ۱۱-۴ تحقیقات کاریگان..... ۷۰
- ۱۲-۴ دیدگاه وایتبرد و همکاران..... ۷۱
- ۱۳-۴ جمع بندی دیدگاه ها و نظرات درباره مؤلفه های فراشناخت..... ۷۱
- فصل پنجم: فراشناخت و کاربرد آن در برنامه درسی..... ۷۵
- ۱-۵ مفهوم برنامه درسی..... ۷۷
- ۲-۵ رویکردهای برنامه درسی..... ۷۸
- ۳-۵ دیدگاه های مطرح در برنامه درسی..... ۸۱
- ۴-۵ عناصر برنامه درسی..... ۸۳
- ۵-۵ انواع برنامه درسی..... ۸۶
- ۶-۵ فراشناخت و برنامه درسی..... ۸۷
- ۷-۵ فراشناخت و برنامه درسی علوم تجربی..... ۸۹
- ۸-۵ اهداف برنامه درسی فراشناختی..... ۹۵

- ۹-۵- محتوای برنامه درسی فراشناختی..... ۹۹
- ۱۰-۵- مؤلفه های فراشناخت در فرآیند تحلیل محتوا..... ۱۰۳
- ۱۱-۵- ارزشیابی در برنامه درسی مبتنی بر فراشناخت..... ۱۱۰
- ۱۲-۵- روشهای یاددهی- یادگیری در برنامه درسی فراشناختی..... ۱۱۸
- فصل ششم: شواهد تجربی برای تدوین برنامه درسی فراشناختی..... ۱۳۳**
- ۱-۶- شواهد تجربی خارجی..... ۱۳۵
- ۲-۶- شواهد تجربی داخلی..... ۱۴۲
- فصل هفتم: جهانی شدن و ضرورت تحول در روش های یاددهی-یادگیری**
- مبتنی بر فراشناخت..... ۱۵۳
- ۱-۷- مقدمه..... ۱۵۵
- ۲-۷- مفهوم جهانی شدن..... ۱۵۷
- ۳-۷- ارتباط جهانی شدن و تعلیم و تربیت..... ۱۵۸
- ۴-۷- روش های یاددهی - یادگیری متناسب با فرآیند جهانی شدن..... ۱۵۸
- ۵-۷- راهبردهای تسهیل یاددهی-یادگیری در برنامه درسی مبتنی بر
فراشناخت در عصر جهانی شدن..... ۱۶۳
- فصل هشتم: دیدگاه های مطرح در مورد تدوین چارچوب راهنمای**
- برنامه درسی مبتنی بر فراشناخت..... ۱۷۱
- ۱-۸- بررسی سوابق مطالعات مربوط به برنامه درسی فراشناختی..... ۱۷۳
- ۲-۸- جمع بندی دیدگاهها و دلالت آن برای برنامه درسی فراشناختی..... ۱۸۶
- فصل نهم: چارچوب پیشنهادی برای برنامه درسی مبتنی بر فراشناخت..... ۱۹۱**
- ۱-۹- مؤلفه های فراشناخت مورد استفاده در برنامه درسی فراشناختی..... ۱۹۳
- ۲-۹- عناصر برنامه درسی مورد توجه این کتاب..... ۱۹۵
- ۲-۹- راهنمای تدوین اهداف برنامه درسی مبتنی بر فراشناخت..... ۱۹۶

۱۹۹.....	۳-۹- راهنمای تدوین محتوای برنامه درسی مبتنی بر فراشناخت.....
۲۰۲.....	۴-۹- راهنمای استفاده از روشهای یاددهی-یادگیری در برنامه درسی فراشناختی.....
۲۰۶.....	۵-۹- راهنمای ارزشیابی در برنامه درسی مبتنی بر فراشناخت.....
۲۰۹.....	فصل دهم: روش ها و فنون یاددهی - یادگیری مبتنی بر فراشناخت.....
۲۱۱.....	۱-۱۰- روش های مطالعه مبتنی بر فراشناخت.....
۲۱۷.....	۲-۱۰- راهبردهای فراشناختی برای یادگیری موفقیت آمیز.....
۲۲۰.....	۳-۱۰- الگوی روش تدریس مبتنی بر راهبرد های فراشناختی.....
۲۳۳.....	پیوست.....
۲۴۱.....	منابع.....
۲۷۱.....	واژه نامه.....

پیشگفتار

یادگیری اثربخش عبارت است از درگیر شدن فراگیران در فرآیند فراشناخت که شامل برنامه ریزی، نظارت و تأمل در یادگیری می شود (بیگز و مور، ۱۹۹۳)

برنامه درسی از جمله رشته هایی است که به واسطه کاربردی بودن آن و تأثیرش در تعلیم و تربیت، دارای اهمیت ویژه ای است. و به همان اندازه که اهمیت دارد، دارای حساسیت نیز می باشد. صاحب نظران برنامه درسی، این حوزه را متأثر از تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و تکنولوژیکی می دانند و بسیاری از مطالعات نشان می دهد که فرآیند جهانی شدن و اقتضاعات دنیای نامتعمین امروزی در برنامه درسی تأثیر گذاشته و در نتیجه، نیاز به برنامه درسی با رویکرد جدید را طلب می کند و با توجه به اینکه از ویژگی های دنیای امروزی، تغییرات سریع و بالا رفتن حجم اطلاعات است در نتیجه برنامه های سنتی با چالش جدی مواجه شده و لزوم عبور از رویکردهای موضوع محور و معلم محور که وابسته به حفظ و تکرار هستند را به سمت برنامه های خود-راهبر و خود-تنظیم که در حوزه فراشناخت قرار دارد را ضروری ساخته است. در عصر انفجار اطلاعات، انبار کردن حجم عظیمی از حقایق علمی، نه تنها ممکن و باصرفه نیست بلکه ما را از انتخاب دانش مورد نیاز باز می دارد و باعث اتلاف وقت و انرژی خواهد شد. در این کتاب، تلاش شده تا به اقتضای شرایط، برنامه درسی مبتنی بر فراشناخت و ویژگی های آن را تشریح و چارچوب برنامه درسی فراشناختی را تدوین نماید. در تمام مطالب این کتاب از

مستندات علمی استفاده شده است تا مورد استفاده خوانندگان و علاقه مندان تعلیم و تربیت بخصوص فعالان حوزه برنامه درسی قرار گیرد. لذا مطالعه آن به تمام اساتید، دانشجویان، معلمان، دست اندکاران تعلیم و تربیت و تمامی کسانی که در حوزه برنامه ریزی آموزشی و درسی، آموزش و تدریس فعالیت دارند، توصیه می شود.

این کتاب مشتمل بر ۱۰ فصل است. فصل اول به لزوم تغییر در برنامه درسی، اهمیت فراشناخت و جایگاه آن در برنامه درسی پرداخته است. فصل دوم، به صورت گزینشی و مختصر، به تاریخچه کوتاهی در باره اولین مطالعات در حوزه فراشناخت می پردازد. در فصل سوم، سعی شده تا اصطلاحات و مفاهیم فراشناخت و برنامه درسی را مورد بحث قرار دهد. فصل چهارم به مبحث دیدگاه ها و نظریه ها در قلمرو فراشناخت اختصاص یافته است. در فصل پنجم، فراشناخت و کاربرد آن در برنامه درسی و همچنین رویکردهای برنامه درسی، عناصر برنامه درسی و جایگاه فراشناخت تشریح شده است. در فصل ششم پژوهش های تجربی در حوزه فراشناخت و برنامه درسی ذکر شده است. فصل هفتم به تحلیل جهانی شدن و ضرورت تحول در روش های یاددهی-یادگیری مبتنی بر رویکردهای فراشناختی می پردازد. فصل هشتم به تدوین راهنمای برنامه درسی فراشناختی اختصاص یافته است. در فصل نهم، چارچوب پیشنهادی مؤلف برای برنامه درسی مبتنی بر فراشناخت تشریح شده است. و فصل دهم به روش های یاددهی، یادگیری مبتنی بر فراشناخت اختصاص دارد.

این کتاب مانند هر نوشته بشری، خالی از اشکال نیست. امید است اساتید، پژوهشگران، صاحب نظران، دانشجویان و برنامه ریزان حوزه تعلیم و تربیت، مولفان را از نقطه نظرات ارزشمند خود در اصلاح این اثر، یاری فرمایند.

دکتر یحیی صفری

عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه

دکتر رحمت اله مرزوقی

عضو هیات علمی دانشگاه شیراز